

zelfexpressie Nederlandse politiek



NRC-redacteur Tom-Jan Meeus ontving in 2015 de Anne Vondelingprijs voor politieke journalistiek. In zijn boek *Haagse invloeden* laat hij zien dat die lauwerkrans terecht aan hem is uitgereikt. Aan de hand van een tiental thema's beschrijft Meeus hoe Nederland is veranderd van een consensusland met veelgeroemd

poldermodel in een conflictmaatschappij. Democratie is 'een zaak van voornamelijk bange mensen geworden'. Over politici die *message control* (controle over de beeldvorming naar buiten toe) centraal stellen en veranderen in 'minipolitiek' zegt hij: 'Liever een zuiver standpunt voor de achterban van de eigen partij dan een prestatie voor de hele bevolking: eigen opinie eerst.' Meeus duikt in de krochten van de PVV – achterdocht als Leitmotiv met een 'dissidentenfabriek' tot gevolg – en beschrijft hoe Wilders en de zijnen met stilzwijgend toegekende tonnen overheids subsidie een vooringenomen anti-Europese-Unie-onderzoek laten uitvoeren. Ook bezoekt Meeus de meest gemiddelde gemeente van Nederland qua stemgedrag: Woerden, waar 'totale apathie' heerst en de mensen een gruwelijke hekel hebben aan de Haagse minipolitiek. De laatste acteur in het parlement, oud-D66-Kamerlid Boris van der Ham, weigert de journalist een interview, maar werpt hem wel een nietszeggend 'quootje' toe. Het is allemaal tekenend voor de politieke cultuur van *message control* die Meeus beschrijft.

Een cultuur die ertoe leidt dat minister Plasterk wegkomt met zijn opzichtig falende bezuinigingsbeleid ten aanzien van de Geheime Dienst (AIVD). Toezicht en tegenspraak worden ontkracht. Wat rest is een 'politiek van de aandacht', waarbij ieder debat op voorhand verwordt tot zelfexpressie.

Haagse invloeden. Hoe de Nederlandse politiek echt werkt, Tom-Jan Meeus, uitgeverij Nieuw Amsterdam, € 18,99

verraad Zaak van perspectief

In de vier evangeliën lezen we over het verraad van Jezus door Judas Iskariot. In *Judas*, de nieuwe roman van de Israëlische schrijver Amos Oz, wordt deze Judas echter opgevoerd als een idealist. Hij stelde alles in het werk om Jezus te laten kruisigen. 'Jij bent de verlosser. Jij bent de zoon van God. Jij bent voorbestemd alle mensen te verlossen, wie ze ook zijn.' De vraag is of Judas ook over de verraad beschuldigd, toen hij na



afloop van de zesdaagse oorlog van 1967 de Israëlische bezetting van de westelijke Jordaanoever en de Gazastrook bekritiseerde en fanatiek begon te streven naar een compromis met de Palestijnen.

Aan de hand van het verhaal van de 25-jarige Sjmoeël Asj, dat zich in Jeruzalem afspeelt in de winter van 1959, schetst Oz de politieke realiteit. De tobber Sjmoeël besluit zijn studie geesteswetenschappen af te breken. Een verraad richting zijn goedwillende ouders, die hem financieel niet meer kunnen ondersteunen. Sjmoeël krijgt een baantje bij Gersjon Wald, een oude man die nauw betrokken is geweest bij de oprichting van de staat Israël. 's Avonds leest Sjmoeël de oude man voor, en vervolgens praten ze urenlang over het zionisme en het conflict tussen de joden en de Arabieren. Een centrale rol in de gesprekken speelt de in 1950 overleden joodse leider Sjealtiël Abarbanel. Hij viel in ongenade toen hij Ben Goerion, de eerste premier van Israël, ervan wilde overtuigen dat een staat waarin joden en Arabieren tezamen naast elkaar woonden, de beste oplossing was voor het conflict. In de ogen van zijn zionistische kameraden was Abarbanel een verrader.

Judas is geen gemakkelijk, wel een intrigerend boek. Betiteld als een roman is *Judas* veeleer een beschouwend essay in verhaalvorm, en nog meer een literaire verdediging van Oz' overtuiging van de noodzaak compromissen te sluiten.

door Jehannes Regnerus

Judas, Amos Oz, uitgeverij De Bezige Bij, € 24,90

missie Kerkelijke beeldvorming



Het boek *Vreemdelingen en priesters* van Stefan Paas lezen is een beetje als kijken naar een Discovery documentaire: het lijkt allemaal prachtig en interessant, tot je bij dat ene stukje komt waar je toevallig zelf verstand van hebt. Dan blijkt het allemaal flinterdun en nét niet helemaal waar. En dat zet al het andere dat jou even tevoren zo geloofwaardig overkwam, op losse schroeven.

Ondertussen doet Paas een uitstekende poging om het vieze smaakje rond 'missie' (of zending) weg te spoelen. Hij is grondig en kundig in zijn weergave. Met zijn analyse van de huidige positie van de kerk in een

Tenzij anders vermeld, zijn de bijdragen op deze pagina's van de hand van Martin Maassen, martin.maassen@doopsgezind.nl

postchristelijke samenleving ben ik het hartgrondig eens. Tegelijkertijd is het allemaal niet voor mij bedoeld. Paas schrijft vanuit en voor een kerk die zichzelf verstaat als volkskerk, als belangrijke speler op het (landelijk) toneel. En dat is niet mijn kerk. Daarom is zijn conclusie verwarrend: de toekomst is 'een priesterkerk, kleine gemeenschappen waarin de gemeenteopbouw draait om het luisteren naar God en het opbouwen van betekenisvolle relaties met de omgeving'.

Paas doet alsof hij zojuist het wiel heeft uitgevonden, maar in feite bestaat dit soort gemeenschappen al in allerlei hoedanigheden sinds het prille begin van het christendom. En daarin herken ik onze eigen doopsgezinde gemeenschappen. Paas niet – die spreekt net niet smalend over neo-anabaptistische visies die zeer negatief tegenover de wereld staan, en die veel te zwart afschilderen om boven het sektarische uit te kunnen stijgen. Daar herken ik 'mijn clubje' dan weer niet in. Dat net-niet-smalende is kenmerkend voor Paas, die als geen ander in staat is iets volkomen neer te sabelen, om dan te zeggen: 'Niets ten kwade overigens' en het vervolgens af te maken met: 'Naar mijn besef is dit echter...'. Het lijkt allemaal vriendelijk, maar heeft het giftige angeltje van iemand die het allemaal beter weet. En toch, ondanks de onkrabbare jeuk vanwege het zelfgenoegzame, is het boek het lezen waard. Juist dat schurende zorgt ervoor dat je zelf helderder voor ogen krijgt waar jij staat in de missie. Niet onbelangrijk.

door Wieteke van der Molen

Vreemdelingen en priesters. Christelijke missie in een postchristelijke omgeving, Stefan Paas, uitgeverij Boekencentrum, € 19,90

De zonetjes bij de besproken boeken en bladen geven de waardering van de recensent weer. Die kan uiteenlopen van één zonetje (niet best) tot vijf (mag op uw nachtkastje niet ontbreken).

lezers lezen

Een meerdimensionale ervaring

Afgelopen december kreeg ik met Sinterklaas het boek *Extreem Luid & Ongelooflijk Dichtbij* van Jonathan Safran Foer. Zo'n drie jaar geleden had ik de gelijknamige film met Tom Hanks en Sandra Bullock al gezien, en die vond ik erg indrukwekkend. Het verhaal speelt zich af in Amerika na 9/11. De negenjarige Oskar heeft tijdens de aanslagen zijn geliefde vader verloren, met wie hij een uitstekende en speelse band had. Oskar heeft moeite zijn verlies een plaats te geven en zet zich fel af tegen zijn moeder. Wanneer hij een briefje van zijn vader vindt, ziet hij dat als een aanwijzing voor een raadselstukje. Hij gaat in zijn eentje in Manhattan op zoek naar de oplossing, en ontmoet daarbij verschillende mensen met hun eigen verhaal, verdriet en leven. Uiteindelijk vindt hij een antwoord en komt er een verrassende en ontroerende onthulling. Oskar blijkt nooit zo alleen te zijn geweest als hij dacht. Het boek is prachtig vormgegeven, met foto's en raadselbriefjes. Verschillende lettertypen en -grootten maken het lezen tot een meerdimensionale ervaring. Ik heb het boek in één keer uitgelezen.

Els Rijkmans, Hoogezand

Extreem Luid & Ongelooflijk Dichtbij, Jonathan Safran Foer, Anthos, € 12,50

